

Once upon a time

FEBE COYSMAN & CIE

Gruwelijke grap

Pieter T'Jonck
Gezien op 29 juli 2023
Stuiverstraat Oostende, ter hoogte van het VTI, in het kader van TAZ 2023

'Once upon a time' van Febe Coysman knipoogt met onverholen plezier naar *trashy* films als die van Quentin Tarantino. Twee hitsige vrouwen en een sullige, suïcidale man moeten samen van een lijk zien af te raken. Een toneelstuk dat bijna een film wordt, effecten als slow motion inbegrepen, maar dan met een echte auto, echte mensen, een echte straat. Hilarisch, groezelig, *over the top*, vurig. De sfeer is de boodschap.

02 AUGUSTUS 2023

Een overjaarse auto staat schuin dwars midden in de Stuiverstraat in Oostende, tussen twee schoolgebouwen in. Wij zitten ervoor, op een tribune in open lucht die de straat blokkeert voor alle verkeer. Via boxen hoor je een telefoongesprek tussen twee vriendinnen. Jessica (Suzanne Ceulemans) is radeloos. Ze heeft per ongeluk een man vermoord die haar wilde aanranden – beweert ze toch-. Alabama (Lena Majri) belooft hulp. Gitaargedreun.

De twee vrouwen, Jessica met een ooglapje, en een man (Bartel Busschaert) duiken nu op van achter de schoolpoorten. Haastig stopt de man een rookbom onder de auto terwijl de twee vrouwen in de wagen kruipen. Hij gaat liggen op de voorruit, alsof hij aangereden is. Action! De man glijdt in slow motion van de voorruit over de kap van de wagen de grond op en blijft daar voor dood liggen.

Het verhaal van 'Once upon a time' volgt telkens weer dit stramien: rekwisieten worden in allerijl aangedragen, overbekende popsongs zetten de toon en dan start de actie van een nieuwe scène. Wat die popsongs betreft: 1968 is de favoriet. Denk: Janis Joplin en Jimi Hendrickx. Maar er zijn ook songs van de Simple Minds – 'New gold dream' uit1982 - of 'C' est beau la bourgeoisie' van Discobitch (2008), en dan vergeet ik er nog wel een paar.

Het is net alsof je live een filmopname zag. Je ziet alle trucs. Als de man het in zijn broek doet van schrik voor de twee felle dames, dan stopt hij eerst een fles water onder zijn broeksriem. Toch is er een verschil. De drie acteurs spelen niet de opname, maar het resultaat van de montage. Dat merk je aan de gefakete slow motion. Die is er als Busschaert in het begin aangereden wordt, maar ook als ze later gedrieën op de wagen toestappen om het eerste lijk eruit te halen. Die spanning is vaak hilarisch.

Even hilarisch is het verhaal, al heeft het weinig om het lijf. Alabama is een tattoo-artist / vamp die alle mannen rond haar vinger windt. Met haar leren Stetson, jeans shorts, rossige pruik en boots kijkt ze zo weggelopen uit de jaren 1970. Haar beste vriendin Jessica (die met het ooglapje) is 'maar' een postbode, maar haar broek van imitatie slangenleer en opzichtige schoenen verraden dat ze jaloers is op het leven van haar vriendin. Terwijl ze met het lijk van de man die Jessica doodde onderweg zijn rijden ze Benny aan. Ze vrezen dat hij dood is – nog een lijk - maar Benny herleeft op miraculeuze manier. Daarop slaat Jessica hem bijna weer de hersens in van verschot als hij naast haar opduikt.

Het moment dat de zaken een onomkeerbare loop nemen.

Benny neemt de meiden echter niets kwalijk, want hij wou toch al zelfmoord plegen. Hij is een neurotische zielenpoot zonder weerga. Blauw van de schrik als hij is voor de girlpower van de vrouwen verliest hij zich – met een houterige West-Vlaamse tongval - dan maar in ingewikkelde beschouwingen over vissen zoals de tarbot die hun hele leven niets doen.

Belangrijker is zijn gedachte over de 'event horizon', het moment dat zaken een onomkeerbare loop nemen. Het moment bijvoorbeeld dat de tijd om het doel van een reis te bereiken korter wordt dan de tijd om terug te keren. Op dat punt is hij gekomen. Hij wil niet langer leven. Hij wil dood. Later, na sloten wijn en een vracht pillen blijken ook de twee vrouwen op zo'n punt aanbeland. Benny, even dronken en stoned, blijkt ondertussen niet meer zo zeker van zijn zelfmoordplannen.

De afloop van het verhaal is tragisch. Voor wie nog wil gaan kijken: even niet lezen. *Blijkt dat Alabama al lang seks heeft met de vriend van Jessica. Die had dat echter in de mot. De man die ze samen begraven is geen aanrander, maar die vriend.*

Die tragiek komt echter nauwelijks over het voetlicht. Ik lag zelfs geregeld in een deuk. Dat komt vooral door de karikatuur die regisseur Coysman maakt van haar personages. De twee vrouwen spreken plat Amsterdams, met een buitenlands accent erbovenop bij Majri. (Het zegt veel over de kwaliteit van de actrices dat ze dat compleet geloofwaardig doen, al zijn allebei Vlaams). Door hun brutaliteit, hun opzichtige kledij, hun gegeil op 'slangen' (mannen, nvdr) en drankzucht zijn ze een levend cliché van brutale 'Ollanders'. Busschaert is met zijn gestreepte das, dito hemd en slecht zittend pak dan weer een karikatuur van de wereldvreemde sul, verstikt door zijn conservatieve milieu. Dat op de spits gedreven contrast alleen al leidt recht naar satire.

Maar daarnaast zet regisseur Febe Coysman hier een kostelijke houtje-touwtje versie van *road movies* en misdaadfilms uit de jaren 1960 en 1970 in elkaar. Ik zag ook vaak echo's van een film à la 'Kill Bill' van Quentin Tarantino. Het ooglapje van Ceulemans , dat haar tot een lookalike van Uma Thurman maakt, is een vette knipoog naar die film (ze verzwijgt ook hoe ze daaraan kwam, zodat het een element zonder betekenis blijft).

Leven alsof het een film was, even luchtig, even kort en zonder consequenties.

Eigenlijk zien we twee vrouwen die hun leven leiden alsof het een film was, even luchtig, even kort, en zonder consequenties. Ze denken niet na over de gevolgen van hun daden en aan moraal hebben ze lak. Hoe sterk hun leven baadt in de sfeer van films blijkt als ze op een radeloos moment een spelletje films raden doen. Ook Benny doet plots mee, met een imitatie van Tarantino's 'Pulp Fiction'.

Net als bij Tarantino steekt het hier trouwens niet op een gruwelscène meer of minder. Net als bij Tarantino haalt de klungeligheid van de personages dramatische scènes onderuit, bijvoorbeeld als ze het lijk begraven. Ze strooien dan een zak teelaarde uit en smeren er wat van op hun gezicht. Klaar. En net als Tarantino verlustigt Coysman zich in *pophits* uit de jaren 1960 en 1970, toen van *political correctness* nog geen sprake was. Maar anders dan in films als van Tarantino komt de goorheid van de personages – die toch maar achteloos moorden – veel directer naar voor omdat er geen camera is om er spektakel van te maken. Het spektakel, dat zijn de acteurs en de setting.

Dat doet de theatermachine op het einde stokken. Plots ging ik me afvragen waarom ik zo lachte om deze toch wat zielige personages. Om hun gekke bekken, hun sullige, oversekste of dronken gedrag? Om het feest van herkenning bij zoveel Hollywood-*trash*? Is dat alles, eens de grap van de toneelversie van de *road movie* uitgewerkt is? Of staat er meer op het spel?

Misschien wel. Een mogelijk antwoord is: het is gewoon *fun* om je in de vorm van een *road movie* te buiten te gaan aan alles wat op het podium niet meer 'mag', maar verdomd leuk is om te doen. Dat verklaart het vurige spel van de acteurs.

Een ander antwoord kan zijn dat Coysman ons met deze *trashy* personages een spiegel voorhoudt. Ze geven de indruk dat ze hun levenslessen enkel uit films en series haalden, waar dingen zelden consequenties hebben. Daarin staan ze zeker niet alleen. Maar daardoor denken ze de gevolgen van hun handelen niet

door. Ze moorden en bedriegen, ja, maar er is nog een volgende aflevering, toch?

Het zou fijn zijn als Coysman dat soort kwesties in een volgende aflevering van haar werk sherper zou articuleren. Nu biedt ze vooral weergaloos veel sfeer, met geweldige spelers. Niet niks trouwens voor een stuk dat oorspronkelijk een bachelor proef was.